

VU Research Portal

Under Pressure!

Bes, B.J.

2017

document version

Publisher's PDF, also known as Version of record

[Link to publication in VU Research Portal](#)

citation for published version (APA)

Bes, B. J. (2017). *Under Pressure! The Institutional Role Conceptions of Commission Officials in an Era of Politicization*.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal ?

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

E-mail address:

vuresearchportal.ub@vu.nl

Publiekssamenvatting

Onder druk! De rolopvattingen van Europese Commissie ambtenaren in een tijdperk van politisering

Introductie

Sinds de moeizame ratificatie van het Verdrag van Maastricht in het begin van de jaren '90, staan de instituties van de Europese Unie (EU) steeds meer onder publieke en politieke druk. De invloed van de EU dringt steeds dieper door in de maatschappijen van de 27 lidstaten en haar wenselijkheid wordt in toenemende mate door Europese politici en burgers bediscussieerd. De EU is politiek controversieel geworden oftewel 'gepolitiseerd'. De Europese Commissie, het meest centrale uitvoerende orgaan van de EU, is vaak het mikpunt van kritiek. Tegenstanders van de EU schilderen de Commissie af als een ondemocratische en onlegitieme organisatie die wordt bemand door 'Eurofiële' ambtenaren. In hoeverre is dit beeld accuraat? Dit proefschrift onderzoekt de rolopvattingen en het beleidswerk van Commissie ambtenaren. Om de rolopvattingen en het beleidswerk van Commissie ambtenaren te duiden, richt dit proefschrift zich in het bijzonder op de potentiële invloed van de politisering van de EU.

Rolopvattingen en nationaliteit

Dit proefschrift toont aan dat binnen de Commissie een verscheidenheid aan opvattingen leeft ten opzichte van de rol van de Commissie in het EU besluitvormingsproces. Een groep ambtenaren ziet de Commissie als de regering van de EU, de zogenaamde *supranationalisten*, terwijl een andere groep de Commissie beschouwt als een dienaar van de lidstaten, oftewel de *intergouvernementalisten*. Dan zijn er ambtenaren die de Commissie en de lidstaten, in plaats van rivalen, als partners zien in het EU beleidsvorming proces, de *institutionele pragmatisten*, en, tot slot, ambtenaren zonder een eenduidige rolopvatting, de *hekkzitters*. Hoewel de supranationalisten de grootste groep zijn binnen de Commissie, vormen ze niet de meerderheid. Commissie ambtenaren zijn dus niet noodzakelijk zo 'Eurofiel' zoals soms wordt verondersteld. Het proefschrift laat tevens zien dat de rolopvattingen van Commissie ambtenaren sterk verschillen per nationaliteit. Dus, gemiddeld genomen, is de Belgische ambtenaar meer supranationalistisch dan de Britse. Bovendien blijkt de verscheidenheid aan rolopvattingen over de jaren heen te zijn toegenomen (1995 – 2008). Om deze toename te duiden focust dit onderzoek zich op de dramatisch veranderde politieke omgeving van de Commissie.

Rolopvattingen en de politisering van de EU

Met nationaliteit als belangrijke verklarende factor voor de rolopvattingen van Commissie ambtenaren, onderzoekt dit proefschrift hoe Commissie ambtenaren worden beïnvloed door de politisering van de EU *in hun thuisland*. Een case studie van Nederlandse Commissie ambtenaren toont aan dat door de debatten over de EU in Nederland, Nederlandse ambtenaren reflecteren op het subsidiariteitsbeginsel en de legitimiteit van hun organisatie. In dit reflectieproces nuanceren zij hun supranationalistische rolopvattingen. Dit resultaat moet echter in perspectief worden gezien. Een reeks andere oorzaken

hebben de rolopvattingen van Commissie ambtenaren over de jaren beïnvloedt, zoals de uitbreiding van de EU, interne reorganisatie, en de sterkere positie van het Europees Parlement. Een vervolgstudie gaat dieper in op de relatie tussen de rolopvattingen van Commissie ambtenaren en de politisering van de EU in hun thuisland. De studie laat zien dat Commissie ambtenaren reageren op de sterkte van anti-Europese gevoelens in de publieke opinie en onder politieke partijen. Een hoge mate van Euro scepsis matigt de supranationalistische rolopvattingen van Commissie ambtenaren, maar Commissie ambtenaren uit landen waar Europese integratie tegelijkertijd sterk in de aandacht staat, tenderen integendeel naar meer supranationalisme. Op deze manier legitimeren Commissie ambtenaren hun eigen positie en de rol van hun organisatie voor henzelf.

Politisering van de EU en beleidswerk

Het proefschrift eindigt met een studie naar de invloed van EU politisering op het beleidswerk van Commissie ambtenaren. De studie verkent of politisering de onderhandelingsposities van Commissie ambtenaren beïnvloedt door het verloop van de gepolitiseerde Transatlantic Trade and Investment Partnership (TTIP) onderhandelingen te vergelijken met de onderhandelingen van het gedepolitiseerde EU-Japan vrijhandelsakkoord. Het onderzoek toont aan dat politisering niet leidt tot een sterkere controle van de lidstaten over de onderhandelingen. Politisering duwt de Commissie daarentegen wel om meer transparant te zijn over de inzet en het verloop van handelsonderhandelingen. Met uitzondering van het investeerderhoofdstuk in TTIP, leidt meer transparantie vervolgens niet tot grote aanpassingen in de onderhandelingsposities van Commissie ambtenaren. Politisering blijkt dus, in het specifieke geval van handelsonderhandelingen, het beleidswerk van Commissie ambtenaren weinig te beïnvloeden.

Conclusie

Dit proefschrift laat zien dat de Commissie niet als een 'ivoren toren' opereert. De rolopvattingen van Commissie ambtenaren worden beïnvloed door omgevingsfactoren zoals EU politisering en Euro scepsis. De richting waarin rolopvattingen verschuiven is echter afhankelijk van de mate waarin de EU aandacht krijgt; ambtenaren roeien met de (Euro sceptische) stroom mee als Europese integratie weinig aandacht krijgt in hun land van herkomst, maar tegen de stroom in als Europese integratie omstreden is. Hoewel politisering de Commissie dwingt om meer transparant te zijn, heeft het weinig impact op de onderhandelingsposities van Commissie ambtenaren in het specifieke terrein van EU handelsonderhandelingen. Op basis van deze bevindingen concludeert dit proefschrift dat politisering een spanning blootlegt tussen twee claims waarmee Commissie ambtenaren de rol van hun organisatie legitimeren: 1) de Commissie is responsief naar de zorgen van de burgers (input legitimiteit), en 2) de Commissie formuleert effectief beleid (output legitimiteit). In het tijdperk van politisering zijn deze twee legitimiteitclaims regelmatig in conflict. Politisering daagt Commissie ambtenaren daarom continu uit om hun rolopvattingen heruit te vinden en overeen te stemmen met één van deze twee legitimiteitclaims.